

båge åt höger och sålunda motsols runt stenen. I båda fallen har ormkroppen fortsatt direkt upp i korsfoten, på B 564 från höger, på U 1031 från vänster. Härmed sammanhänger säkerligen, att den vingade draken på B 564 är lagd på vänstra, på U 1031 på högra sidan av korset. Längst nere på högra sidan tycks ha funnits en figur, snarast en människokropp. Det är rätt vanligt, att Åsmund på detta sätt fyller ut tomrum innanför runslingan (t. ex. U 901 och 904). — Bruket av runorna överensstämmer med Åsmunds vanor: **o** i **pino**, **u** i **pur-** och **bru**, **h** i **sih-**. En avvikelse är **at**; Åsmund har annars i regel den längre formen **afftir** (**abtir**). Sannolikt har det funnits en anledning till att han här har valt den kortare formen. Ett par runor äro uteglömda: ett **n** i namnet **sihtiarf**, ett **l** i förleden **hum-** *Holm-*.

Om namnet *Sigdiarf* se U 109, om *Holmbiorn* U 739, om *Ion* (*Ioan*) U 216. Detta namn är visserligen det äldsta av de inlånade kristna mansnamnen, och det är flera gånger belagt i uppländska runinskrifter. Mycket påfallande är dock, såsom A. Grape har framhållit (*Studier över de i fornsvenskan inlånade personnamnen* 1, 1911, s. 80), dess förekomst på en sten ristad av Åsmund Kåreson, »som avgjort icke är yngre än vid pass år 1050»; det är här namn på den döde, efter vilken stenen är rest av hans söner. Det bör då framhållas, att läsningen just på denna punkt av inskriften är långt ifrån säker.

Tyvärr kan man icke, på grundval av de mycket obestämda äldre uppgifterna, fastställa stenens ursprungliga plats. Den har varit rest vid en bro.

1032. Ånge, Lena sn.

Pl. 60.

Litteratur: B 520, L 232, D 1:222. J. Bureus, Fa 6 s. 193 n:r 138 b (Rhezeliuss), Fa 5 n:r 247, Fa 1 s. 57; J. Rhezelius, Fl 1 n:r 21; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 66; R. Dybeck, Reseberättelse 1864 (ATA), Fornminnen i Lena sn 1864 (ATA); UFT h. 5 (1876), s. 31; K. E. Westerberg, Inventering av fornlämnningar i Lena sn 1927 (ATA); Upsala Nya Tidning 21/7 1951.

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckning (Fl 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 520); R. Dybeck (D 1:222).

En runsten vid Ånge var känd redan av Joh. Bureus, genom meddelanden av Joh. Rhezelius. Platsen uppges vara: »Honsta sten» (Fa 6), »Nordan Ångi i gärdeth» (Fl 1), »Än en sam-mastädz» [som U 1031], d. v. s. vid Hånsta. — Komminister Elias Olai Belovius uppges år 1677 i *Ransakningarna*: »Ähr och ehn Runsteen till att see och finna wed ehn by som kallas Ångie.» — J. Peringskiöld, *Monumenta*: »På Ånge ägor»; träsnittet har påskriften »Ånge i Lena sochn» (B 520: »Ånge»; L 232 »Ånga»). — Stenen har sedermera blivit sönderslagen och använd som byggnadssten vid gården. I Dybecks reseberättelse 1864 meddelas: »I Ånge [sic!], som ligger norrut från Uggelstad, träffades i grundmuren till ett boningshus två större stycken af en förut bekant runsten. De öfriga styckena äro sannolikt dolda i muren.» I *Sveriges runurkunder* (s. å): »De tre styckena af en präktig runsten äro inmurade i grundvalen till ett boningshus i Ånge.» Det ena av de båda fragmenten blev småningom till större delen täckt av jord och grus; det blev dolt under markytan. Vid inventeringen 1942 iakttogs därför endast ett stycke; det låg i grunden till det äldsta boningshuset på gården, på östra gavelsidan 3 m. N om södra hörnet, i markytan. År 1951 anmälde ägarna av gården, bröderna Lundin, att de funnit ännu ett stycke, på norra långsidan utåt gårdsplanen, 1 m. V om nordöstra stugknuten. Det visade sig vara det ena av de av Dybeck kända fragmenten, som sålunda återfunnits. Över detta ligga två mindre stenar med spår av ristning. Det ena fragmentet (A), det i östra gavelväggen, utgör runstenens toppstycke, det andra (B) är mellersta delen av fotstycket. Vad som nu saknas är dels en del av toppstycket på den v. sidan, dels två delar av fotstycket, en större på den v. sidan och en mindre på den h. sidan.

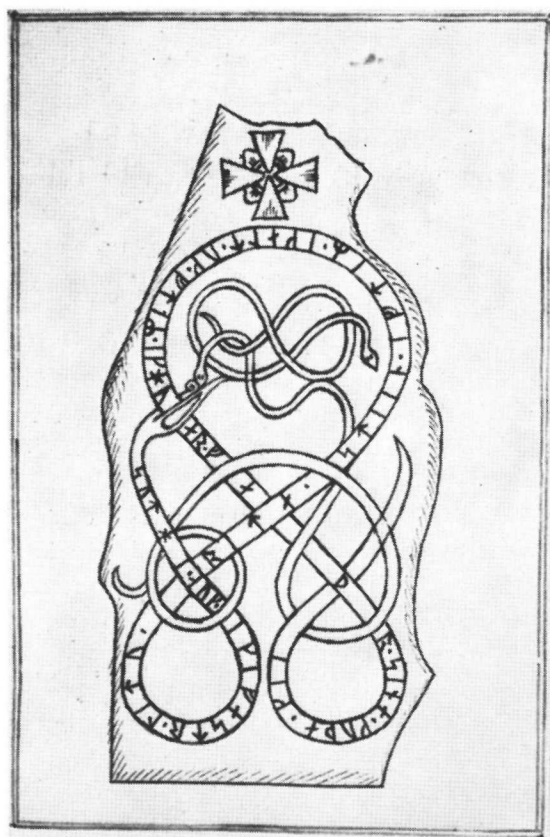


Fig. 230. U 1032. Ånge, Lena sn.
Efter teckning av Rhezelius.

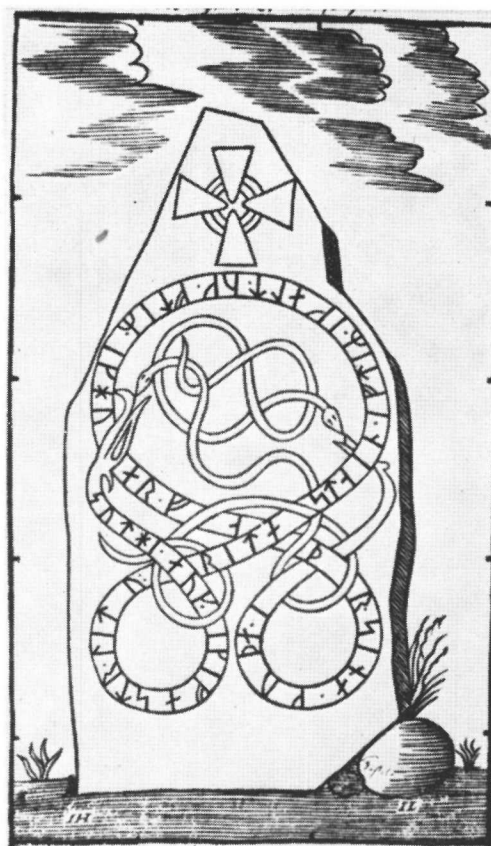


Fig. 231. U 1032. Ånge, Lena sn.
Efter B 520.

Enligt en uppgift från 1927 (av K. E. Westerberg) skall en del av stenen ha legat »i vänstra sidan av inkörsporten till skullen på ladugården». Denna inkörsport har år 1932 blivit helt inbyggd i den stora utjämning av terrängen framför ladugården, som då gjordes för en siloanläggning. Ingen vid gården kan minnas sig ha sett runstenen eller hört talas om att någon sådan skulle ha funnits på denna plats.

Grå granit. Fragmentet A höjd 1,24 m., bredd 0,56 m., fragmentet B höjd 1,30 m., bredd över mitten 0,45 m. Ristningen är tydlig, väl huggen och väl bevarad.

Inskrift (med det inom [] supplerat från B 520):

[suth]i auk·iki[fastr·litu] rita [stai]n · iftir × ikalt · uk · f[ti]r ikhu]ar·fe[pr si]na·kupa·i
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Soti ok Ingifastr letu retta stein æftir Ingjald ok æftir Ingvar, fæðr sina goda.

»Sote och Ingefast läto uppresa stenen efter Ingjald och efter Ingvar, sina goda fäder.»

Till läsningen: På fragmentet A finnas r. 29—42, på fragmentet B r. 5—11, 21—24, 50—53, 58—64. Av r. 4 **h** finns h. övre bst i behåll vid fragmentets kant. Intet sk efter 5 **i**. 10 **k** är icke stunget, icke heller 36, 60 **k**. 22 **i** är icke stunget, icke heller 30 **i**. Bst i 34 **æ** äro svaga. Av bst i 42 **f** finnas nedersta delen. Intet **i** finnes framför 42 **k**. 53 **e** har en liten prick mitt på staven, som sannolikt är huggen.

J. Rhezelius (F a 6 och F l 1): 27 i, 53 a, 64 kii. — Hadorph och Leitz (B 520): sk efter 5 i, 53 a (med bst endast t. h.), 64 i. — Dybeck: 5 i, 42 f, 50 a saknas; 53 a (med bst endast t. h.), 64 k.

Rhezelius (F l 1) tolkar inskriften sålunda: »Sutho et Igifastus curaverunt pingere lapidem Ingeldo et Inguaro parentibus suis optimis.» — Bureus (F a 5): »... et IggiFastus fecerunt scribi saxum in mem. IngiAldi et in mem. IngiVari patrum suorum bonorum.» — Peringskiöld: »Sothe och Ingefast låtho skrifwa på Steen till åminnelse effter Ingjald och Ingvar sina goda Föräldrar.» — UFT h. 5: »Sote(?) och Ingefast läto rita sten efter Ingjald och Ingvar, sine gode fäder...»

U 1032 har en gång varit en ganska ståtlig runsten. Den är, av de bevarade fragmenten att döma, omsorgsfullt och skickligt huggen. Ristaren är okänd, men han har sannolikt utfört flera arbeten i trakten. Här har han använt ett mönster, som, ehuru ingalunda originellt, är väl anpassat efter stenens form. Vad inskriften angår, har han två gånger hoppat över en runa: i 35—39 **ikalt** och 42—45 **ftia**; två gånger har han ristat ett överflödigt **h**: i 1—5 **suthi** och 46—51 **ikhuar**.

Två män, Sote och Ingefast, ha tillsammans låtit uppföra detta minnesmärke efter sina fäder, Ingjald och Ingvar. Formuleringen är egendomlig och koncentrerad. Förmodligen är meningen, att Sote har låtit resa stenen efter sin fader Ingjald och Ingefast efter sin fader Ingvar.

Om det ovanliga mansnamnet *Soti* se U 54, om *Ingifastr* E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100. *Ingialdr* och *Ingvarr* äro tämligen vanliga namn under vikingatiden.

1033. Årby, Lena sn.

Pl. 61, 62.

Litteratur: B 519, L 233. Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, anteckning i F l 9: 1; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 67; J. G. Liljegren, *Runlära* (1832), s. 130; R. Dybeck, *Runa* (fol.) 1 (1873), s. 89, 2 (1874), s. 10; UFT h. 5 (1876), s. 32; P. J. Lindal i UFT h. 7 (1878), s. XL f.; E. Brate och S. Bugge, *Runverser* (ATS 10: 1), s. 53 not; Anteckning av O. Almgren 1910 (ATA); K. E. Westerberg, *Inventering av fornlämningar i Lena sn 1927* (ATA).

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 519).

Runstenen står rest i trädgården vid Årby, 10 m. Ö om landsvägen Storvreta—Vattholma.

Stenen omtalas första gången i *Ransakningarna* 1667—84: »Åhrby Eng enn stehn» (And. Pehrsson Rox, odaterad), »På Årby äng 2 st. Stenar» (Rox, 1677). I handskriften F l 9: 1 finnes en förteckning av Joh. Hadorph på »Rester. rst. i Upland»; där är upptaget: »Lena sochn Årby äng wid gamb. vägen. 2.» — Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften »Årby Eng i Lena Sochn» (B 519 och L 233: »Årby»). Peringskiöld har sedan med blyerts tillagt: »wid Lena ån i engen wid gamla vägen där åthskillige smärre stenar äro i rad vpreste, samt 5 st. lijka sosom en terning, men den ena borta, så är och wid Engen en medelmåttig stor Jordhög kallad Kilshögen i Kilsängen med en annan något mindre hög, på hwilken en stoor steen föruthan några andra högar och stenar inne i sielfwa byn. NB. Denna bro är nu inthet mehra till vthan hafwer varit af Sten som doch ännu om torr sommar synes mitt öfwer ån emillan Årby by och Hussby på andra sidan.» — O. Celsius omnämner icke Årby-stenen. — R. Dybeck i sin reseberättelse 1864: »Efter att under fem särskilda besök i Årby, Lena socken, hafva utan framgång sökt att få reda på en der — 'i ängen vid gamla vägen', Peringskiöld — fordom befintlig runsten, lyckades det, då jag sjette gången infann mig i byn, att få veta hvarest han för närvarande befinner sig. En hemmansegare erkände att han för omkring tio år sedan lagt honom i sin spismur och erbjöd mig att låta uttaga honom; men som jag ansåg mannen sjelf vara skyldig att på egen bekostnad uttaga och resa stenen på sitt rätta rum, hvilket han ej